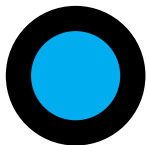

יום הבטיחות בדרכים נהיגת צעירים

חושבים
חיים

לכח

הרשות הלאומית
לבטיחות בדרכים

משרד החינוך
האגף לזחירות ולבטיחות בדרכים

יום הבטיחות בדרכים

על פי החלטת ועדת השרים לענייני סמלים וטקסים יום הבטיחות בדרכים יתקיים באופן קבוע בין התאריכים כ"ה-כ"ה בחשוון. בשנת 2011 יתקיים יום הבטיחות בדרכים ביום שלישי ג' בחשוון תשע"ב 29.11.2011. הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים החליטה לייחד את יום הבטיחות בדרכים השנה לנושא הנהיגה תחת השפעת אלכוהול.

נהיגת צעירים:

- 1 צעירים מעורבים בתאונות דרכים הרבה מעבר למשקלם היחסי באוכלוסייה.
- 2 צעירים מעורבים בתאונות דרכים באופן בולט כנהגים ונוסעים.
- 3 נהיגת צעירים מאופיינת בשלוב בין חוסר המיומנות בנהיגה (כנהגים חדשים) יחד עם מאפייני הגיל שהם תחושת מסוגלות גבוהה, לחץ חברתי.
- 4 נהיגה של צעירים קשורה פעמים רבות בהרגלי הבילוי של הצעירים הכוללים שתיית אלכוהול ונהיגה בלילה, לעיתים במצבי עייפות.

גיל הנהג נמצא כאחד המשתנים המשפיעים ביותר על מידת המעורבות בתאונות קטלניות וקשות. נהגים צעירים מעורבים יותר בתאונות דרכים הן בגלל חוסר ניסיון בנהיגה אך גם בגלל סגנון הנהיגה שלהם.

במחקר "פרופיל הנהג הישראלי" (טאובמן בן ארי, 2007) נמצא כי נהיגתם של הצעירים הינה מוכוונת ריגושים. תכליתה היא לנסות לבחון את גבול היכולת של הרכב ושל הנהג, לרוב בליווי התנהגות תחרותית. נהיגה זו מאופיינת בדרך כלל בהעזה, ובנטילת סיכונים מסוגים שונים. חשוב להדגיש כי נהגים צעירים מודעים להשלכות של נהיגה מסוכנת, אולם הם לא תמיד מעריכים נכונה את הסיכונים שהם עצמם לוקחים, ולא תמיד מודעים למגבלותיהם במהלך הנהיגה.

גורם חשוב אחר המשפיע על המעורבות בתאונות דרכים הוא הוותק בנהיגה. שיעור המעורבות של נהגים בתאונות קטלניות וקשות הולך ופוחת ככל שגדל הוותק בנהיגה. נהגים בעלי ותק של עד שנתיים מעורבים בתאונות קטלניות וקשות בשיעור הגבוה פי 2 מאשר נהגים בעלי ותק של 10 שנות רישיון ויותר.

שיעור מעורבותם של נהגים צעירים בתאונות קטלניות גבוה משיעורם היחסי במצבת הנהגים.

כחציין הראשון של שנת 2011 היו מעורבים בתאונות דרכים קטלניות 59 נהגים צעירים, המהווים כ-22% מסך כל הנהגים המעורבים בתאונות קטלניות בעוד ששיעורם היחסי במצבת הנהגים עומד על 15% בלבד.

שיעור הנהגים עד גיל 24 המעורבים בתאונות חמורות (קטלניות וקשות) גבוה פי 1.4 מזה של כלל אוכלוסיית הנהגים, וכמעט פי 2 מזה של נהגים מבוגרים בני 45 ומעלה.

בחמש השנים האחרונות על אף שנהגים צעירים היוו כ-15% בלבד ממצבת הנהגים, הם היו מעורבים בתאונות שבהן נהרגו שליש מסך כל ההרוגים בתאונות דרכים. כלומר, נהגים צעירים מסוכנים לעצמם ולאחרים.

עבירות נהיגה: מעורבותם של נהגים צעירים בתאונות קטלניות וקשות קשורה גם עם ביצוע עבירות תנועה בשיעור גבוה בהרבה מזה של נהגים מבוגרים יותר. בקרב נהגים צעירים שהיו מעורבים בתאונות קטלניות בשנת 2010 כ-43% מהמקרים נעברה עבירת נהיגה, לעומת 33% מהמקרים בקבוצות הגיל 25-64. שכיחותה של עבירת המהירות המופרזת כגורמת לתאונות קטלניות גבוהה ביותר בקרב נהגים צעירים.

עבירת נהיגה נוספת השכיחה יותר בקרב נהגים צעירים היא נהיגה בהשפעת אלכוהול/סמים. מעורבות נהגים צעירים בהשפעת אלכוהול/סמים בתאונות דרכים חמורות גבוהה יותר מכל קבוצות הגיל האחרות.

אם שותים לא נוהגים

הוא משפט מפתח ומסר מרכזי שאנו מבקשים להעביר לבני הנוער שכבר נוהגים ברכב, למי שמכינים עצמם לנהיגה ברכב ולאלה שנוסעים ברכב הנהוג בידי חבריהם.

האלכוהול הוא סם

מספר בני האדם בעולם שמצאו את מותם בעקבות השימוש בו, רב יותר מכל מקרי המוות שנגרמו בעקבות שימוש בסמים. נתון זה כולל את מותם של בני אדם בתאונות דרכים שנגרמו על ידי נהגים שהיו תחת השפעת אלכוהול. בשנים האחרונות יותר ויותר בני נוער שותים אלכוהול במסיבות, בארוחות ובכילויים כאורח חיים. נוהג זה עלול לגרום לעלייה במספר תאונות הדרכים.

חשוב להביא לידיעת בני הנוער שנהיגה תחת השפעת אלכוהול מזיקה מאוד לנהיגה כבר לאחר צריכה של כמות קטנה של אלכוהול. מכירת אלכוהול למי שטרם מלאו לו 18 שנה אסורה.

אלכוהול הוא חומר היכול לשנות את מבנה ופעילות רקמות הגוף, וכן את התנהגות המשתמש ואת מצבו הנפשי. צריכת משקאות אלכוהוליים בתדירות גבוהה מחבלת בפעילות הגוף ובתפקודו ועלולה להביא לתלות ולהתמכרות.

האלכוהול הוא סם המדכא את פעילות הגוף והוא מחליש את היכולות של הנהג בממדים אלה:

- 1 האלכוהול משפיע לרעה על החושים בנהיגה: זמן התגובה מתארך, חדות הראייה נפגמת, הנטייה להעז ולטוול סיכונים גוברת. לאחר שתיית אלכוהול יש נטייה לנמנם ולהירדם, יכולת הריכוז נפגעת ושיקול הדעת משתבש.
- 2 ההשפעה לרעה של האלכוהול על יכולתו של הנהג מתחילה עם שתיית הכוסית (או הפחית) הראשונה, והיא הולכת וגוברת, אם ממשיכים לשתות.
- 3 נהג הנוהג תחת השפעת אלכוהול מסכן את חייו, את חיי הנוסעים ברכבו ואת חייהם של נהגים אחרים והולכי רגל. לכן, זכותם וחובתם של החברים למנוע ממי ששתה לנהוג.
- 4 הסירוב להצטרף לנהג ששתה עשוי למנוע ממנו לשתות לפני הנהיגה - אם לא הפעם, בפעם הבאה.

על פי פקודת התעבורה והתקנות:

- 1 אסור לאדם לנהוג ברכב אם ריכוז האלכוהול בדמו עולה על 50 מיליגרם בכל 100 מיליליטר של דם, או אם ריכוז האלכוהול עולה על 240 מיקרוגרם בליטר אחד של אוויר נשוף. אחד המנויים להלן שלפי דגימת נשיפה, בגופו מצוי אלכוהול בריכוז העולה על 50 מיקרוגרם אלכוהול בליטר אוויר נשוף, או לפי דגימת דם - בריכוז העולה על 10 מיליגרם אלכוהול ב- 100 מיליליטר דם: נוהג חדש, נוהג שטרם מלאו לו 24 שנים, נהג בעת נהיגה ברכב מסחרי או ברכב עבודה שמשקלם הכולל המותר לפי רישיון הרכב עולה על 3500 קילוגרם ונהג בעת נהיגה ברכב ציבורי.
- 2 רישיון נהיגה של נהג חדש שירשע בנהיגה תחת השפעת אלכוהול לא יחודש אלא לאחר שיעמוד במבחנים ובבדיקות כפי שתקבע רשות הרישוי, ולאחריהם יחודש רישיונו לתקופה נוספת בת שנתיים שבה יהיה שוב "נהג חדש".
- 3 על נהיגה בכרות מוטלת פסילת מינימום של רישיון הנהיגה לשנתיים על ידי בית המשפט וכן מוטל קנס על פי קביעת השופט.
- 4 רישום נקודות חובה בשיטת הניקוד (6 נקודות כיום, 10 נקודות לפי שיטת הניקוד החדשה הצפויה בקרוב).

א התלמידים יענו נכון או לא נכון על השאלות המופיעות בשאלון שיחולק להם:
 נכון או לא נכון הקדישו 5-10 דקות לעבודת התלמידים.

שאלון

לפניך 10 משפטים הנוגעים לשתיית אלכוהול.
 סמני נכון מימין לכל משפט נכון, לא נכון מימין לכל משפט שאיננו נכון.

סמני "נכון" או "לא נכון" מימין למשפטים

- האלכוהול הוא סם מעורר. **נכון** **לא נכון**
- האלכוהול מרווה צימאון. **נכון** **לא נכון**
- האלכוהול מחמם את הגוף. **נכון** **לא נכון**
- רבים שותים כדי להרגיש שהם "שייכים". **נכון** **לא נכון**
- האלכוהול פוגע בביטחון העצמי של הנוהג ברכב. **נכון** **לא נכון**
- כמות האלכוהול בפחית בירה שווה לכוסית ויסקי. **נכון** **לא נכון**
- שתיית אלכוהול עשויה לקצר את זמן התגובה במקרים מסוימים. **נכון** **לא נכון**
- האלכוהול משבש את הראייה. **נכון** **לא נכון**
- לכמות קטנה של אלכוהול אין כלל השפעה על הנהיגה. **נכון** **לא נכון**
- החוש הראשון הנפגע מצריכת אלכוהול הוא הראייה. **נכון** **לא נכון**

ב ערכו טבלה על הלוח ורשמו בה לפי הצבעת התלמידים, את תגובותיהם למשפטים:

שאלה	נכון	לא נכון
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

הטבלה תחשוף את חילוקי הדעות בין התלמידים ותעורר את הדיון שייערך בעקבות השאלון.

ג דיון בעקבות מילוי השאלון על השפעת האלכוהול על הנהיגה

התלמידים יתבקשו לנמק בקצרה את תגובותיהם למשפטים שבשאלון. בסיכום הדיון ידעו התלמידים את העובדות הנכונות לפי סדר המשפטים שבשאלון:

- 1 לא נכון.** אלכוהול איננו סם מעורר. אלכוהול הוא חומר מדכא המאט את פעילות מערכת העצבים המרכזית ובעקבות זאת את פעולת איברי הגוף.
- 2 לא נכון.** אלכוהול איננו מרווה צימאון. לשתית אלכוהול יש השפעות משתנות: הוא מדכא את המרכז במוח האחראי לויסות קצב הפרשת המים בכליות. עקב כך הגוף מפריש יותר שתן, ומכאן ייבוש הגוף ותחושת הצמא.
- 3 לא נכון.** אלכוהול איננו מחמם את הגוף. אלכוהול עשוי ליצור אצל האדם תחושה של חמימות עקב התרחבות של כלי הדם הסמוכים לעור. איברים פנימיים עלולים דווקא להתכווץ ולגרום להתקררות מסוכנת של הגוף.
- 4 נכון.** שתיית אלכוהול משמשת במקרים רבים ליצירת מעמד בחברה, ויש השותים עקב הלחץ החברתי המופעל עליהם, גם אם אינם נהנים מכך.
- 5 לא נכון.** אלכוהול יוצר תגבור מדומה של הביטחון העצמי והיכולת, המוביל לחיזוק הנטייה ליטול סיכונים.
- 6 נכון.** כמות האלכוהול בפחית בירה, בכוס יין או בכוסית משקה חריף כמו, למשל, ויסקי, ברנדי וכד', שווה פחות או יותר. עובדה זו תלויה אמנם בריכוז האלכוהול במשקה, אך יש לזכור בירה נלגמת מתוך פחית או כוס גדולה, בעוד שמשקה חריף נלגם בכמויות נזל קטנות יותר.
- 7 לא נכון.** זמן התגובה לגירויים מתארך בהשפעת אלכוהול. יתר על כן, ככל שרמת הריכוז של האלכוהול גבוהה יותר, כך נפגמים יותר שיקול הדעת של הנהג והיכולת לבצע פעולות הדורשות כושר שיפוט, ראייה תקינה ותיאום בין השרירים.
- 8 נכון.** האלכוהול משבש את הראייה: הוא גורם להפחתה בחדות הראייה (טשטוש), לירידה בכושר הראייה ההיקפית, ולהתארכות משך הזמן הדרוש להתאוששות מסנוור.
- 9 לא נכון.** גם כמות קטנה של אלכוהול משפיעה לרעה על הנהיגה. שתיית כמות הפחותה מ- 2 פחיות בירה, 2 כוסות יין או 2 כוסיות משקה חריף גורמת לירידה משמעותית בכושר השיפוט של הנהג ובכושרו ליטול סיכונים וגורמת להתחלה של שיבוש בתיאום בין השרירים. מכאן הדרך לעשיית שגיאות מסוכנות בנהיגה קצרה: נהיגה בזיג-זג ואי שמירה על נתיב הנסיעה, סטיות חדות ומיותרות, אי שמירת רווח, אי ציות לתמרורים ולרמזורים ועוד.
- 10 נכון.** החוש הראשון הנפגע מצריכת אלכוהול הוא הראייה. ההפרעות נגרמות בשל דיכוי מרכזים במוח המפקחים על תנועת העיניים ועל עצב הראייה. עקב כך החלה ירידה בכושרו של הנהג להבחין בין שתי עוצמות אור. המיקוד נעשה קשה יותר. חדות הראייה פוחתת, ויש טשטוש וראייה כפולה של עצמים. כמו כן, משתבשת היכולת להבחין בעצמים שבשולי שדה הראייה (הראייה ההיקפית) ונעלמים מהעין עצמים הנמצאים בצד או הבאים מהצד שעל הנהג להגיב עליהם.

ד דיון על יכולת ההשפעה של בני הנוער, על אחריותם להימנעות מנסיעה עם נהג ששתה אלכוהול.

- על מי מוטלת האחריות לעכב נהיגתו של זה ששתה?
- כיצד להתנהג אם הוא מתעקש לנהוג על אף ששתה אלכוהול?
- איך להתנהג אם כמה מהחברים מוכנים לנסוע עם הנהג ששתה ואתה/ה מסרב/ת ?
- מהן חלופות הנסיעה העומדות לרשות החוזרים מבילוי? וכיצד ניתן לשכנע להשתמש בהן?
- איך להתארגן מראש, לפני היציאה לבילוי, על מנת לחסוך ויכוחים מיותרים וכדי להבטיח את שלומם של כולן/ם?